

Aan de raad van de gemeente Barneveld
Postbus 63
3770 AB BARNEVELD

Geachte gemeenteraad,

In 2017 heeft de rekenkamercommissie onderzoek gedaan naar het risicomanagement in het sociaal domein in de gemeente Barneveld. In het onderzoek is nagegaan of de gemeente de risico's met betrekking tot het behalen van de beleidsdoelstellingen in het sociaal domein in beeld had en of de gemeente de nodige maatregelen had genomen om deze risico's adequaat te beheersen. Uit het onderzoek bleek dat het risicomanagement in Barneveld vooral gericht was op het beheersen van financiële risico's en minder gericht was op organisatorische en beleidsinhoudelijke risico's. Daarnaast bleek dat het risicomanagement vooral aandacht had van het college van burgemeester en wethouders en minder van de gemeenteraad. Ook bleek dat de taken en verantwoordelijkheden van college, ambtenaren en raad nog niet duidelijk waren vastgelegd. Naar aanleiding van dit onderzoek heeft de rekenkamercommissie destijds vier aanbevelingen gedaan, die de raad in maart 2018 heeft overgenomen. De aanbevelingen worden verderop in deze brief genoemd.

In de afgelopen maanden heeft de rekenkamercommissie een doorwerkingsonderzoek uitgevoerd. Daarbij is gekeken naar de opvolging van de aanbevelingen. Het doorwerkingsonderzoek is gebaseerd op documenten die we hebben ontvangen en interviews met ambtenaren en de portefeuillehouder. Via deze brief informeert de rekenkamercommissie u graag over de bevindingen uit het doorwerkingsonderzoek.

Algemene conclusies doorwerkingsonderzoek

De rekenkamercommissie concludeert dat het college en de raad de aanbevelingen uit 2017 hebben opgevolgd. Ondanks ruimte voor verdere verbetering die de rekenkamercommissie ziet, is de gemeente Barneveld goed op weg. Sinds het rekenkameronderzoek is de bewustwording voor beleidsinhoudelijke risico's in het sociaal domein vergroot en wordt in planning- en control documenten meer aandacht besteed aan risico's. Mogelijkheden voor verbetering betreffen vooral het versterken van de interne informatieketen: wie legt welke risico's vast en hoe wordt informatie samengebracht in een integraal risicobeeld dat aanknopingspunten biedt voor bijsturing van beleid.

In de volgende paragraaf gaan we per aanbeveling uit 2017 in op de bevindingen uit het huidige doorwerkingsonderzoek.

Bevindingen per aanbeveling

Aanbeveling 1:

Bepaal als raad welke informatie betreffende risicomanagement in het Sociaal Domein u op welk moment in welke vorm wilt ontvangen. Kijk daarbij breed, zowel naar financiële, organisatorische als beleidsinhoudelijke risico's.

Deze aanbeveling is opgevolgd. In het sociaal beleidsplan "Mensen Voorop", dat in januari 2019 door de raad is vastgesteld, is opgenomen dat financiële, organisatorische en inhoudelijke risico's halfjaarlijks systematisch geïnventariseerd en gekwantificeerd worden. Voor het opstellen van de planning- en control documenten gebeurt dit ook. Bij aanbeveling 2 gaan we daar nader op in. Daarnaast is er eind 2020 een raads werkgroep bijeen geweest die de informatiewaarde van de maandrapportages onderzocht heeft. In de maandrapportages werd gerapporteerd over alle programma's, waaronder die van het sociaal domein. In deze maandrapportages werd ook over risico's gerapporteerd. De raads groep heeft geadviseerd om niet meer te rapporteren in maandrapportages, maar in twee tussenrapportages (per eind maart en per eind juli). Het college heeft het advies van de raads werkgroep opgevolgd. Met ingang van 2022 ontvangt de raad per jaar naast de programmabegroting en de jaarrekening twee tussenrapportages. In de tussenrapportages wordt ingegaan op de voortgang van de speerpunten van de programma's en ook op mogelijke risico's en beheersmaatregelen.

Aanbeveling 2:

Geef het college de opdracht om op basis daarvan een passend en adequaat systeem van risicomanagement in te richten. Dit systeem moet in elk geval aandacht schenken aan: het koppelen van risico's aan gestelde doelen; het benoemen van beheersmaatregelen; het vastleggen van afspraken betreffende monitoring en evaluatie.

De methodiek van risicomanagement is vastgelegd in de nota risicomanagement en weerstandsvermogen 2020-2024, die de gemeenteraad in september 2020 heeft vastgesteld. In de begroting, jaarrekening en tussenrapportages wordt gerapporteerd over risico's. Die rapportage is gebaseerd op risico-informatie die beleidsafdelingen inventariseren. Voor het sociaal domein betekent dit dat beleidsambtenaren die werkzaam zijn voor het sociaal domein nagaan welke beleidsinhoudelijke, organisatorische en financiële risico's zich kunnen voordoen. Twee keer per jaar wordt de financiële omvang van de risico's ingeschat en op basis daarvan wordt het benodigde weerstandsvermogen bepaald.

Op verschillende momenten in het jaar wordt gerapporteerd: in de gemeentebegroting gaat het om de risico's die worden voorzien, in de tussenrapportages worden risico's geactualiseerd en in de jaarrekening wordt teruggeblikt.

Hoewel de informatievoorziening verbeterd is ten opzichte van 2017 ziet de rekenkamercommissie dat in de planning- en control documenten de risico's nog niet altijd gekoppeld worden aan de beleidsdoelstellingen. Ook wordt nog niet expliciet ingegaan op mogelijke beheersmaatregelen.

Het is de rekenkamercommissie opgevallen dat de kwaliteit van de risicorapportages varieert, het is afhankelijk van de medewerker die de informatie aanlevert. Hoewel het risicobewustzijn in de organisatie groot is, blijkt het lastig om op een adequate en eenduidige wijze te rapporteren over risico's. Daarbij moet worden opgemerkt dat de gemeente voor adequate informatie in sterke mate afhankelijk is van zorgaanbieders en maatschappelijke dienstverleners, omdat die goed zicht hebben op de praktijk van zorgverlening en maatschappelijke trends. Die samenwerking is in de afgelopen jaren verbeterd, maar het is belangrijk om die samenwerking verder te intensiveren.

Ook valt het de rekenkamercommissie op dat de aandacht nog steeds in hoge mate uitgaat naar financiële risico's en minder naar beleidsinhoudelijke en organisatorische risico's, dat wil zeggen aandacht voor maatschappelijke effecten als beleidsdoelen niet worden gehaald. Het verdient aanbeveling om het gesprek over risico's en beleidsgericht risicomanagement in de ambtelijke organisatie te blijven voeren om de kwaliteit van de informatie te verbeteren. De betrokkenheid van het college, het management en de controller zijn cruciaal om de aandacht voor risicomanagement te verankeren in beleid, uitvoering en control.

Aanbeveling 3:

Leg de taken rond het huidige en toekomstige systeem van risicomanagement formeel vast en zorg ervoor dat alle betrokkenen hiervan op de hoogte zijn.

Deze aanbeveling is grotendeels opgevolgd. Er zijn weliswaar geen precieze werkinstructies en procesbeschrijvingen waarin de taken met betrekking tot risicomanagement zijn vastgelegd. Recent is wel een memo budgethouders vastgesteld en een budgethoudersregeling wordt verder uitgewerkt. In het memo is vastgelegd dat beleidsmedewerkers verantwoordelijk zijn voor de verantwoording in de planning- en control documenten en ook voor het rapporteren over de risico's.

Daarnaast hebben de beleidsambtenaren die betrokken zijn bij het opstellen van de planning- en control documenten medio 2022 schriftelijke informatie ontvangen van de financiële afdeling met uitleg over rollen, taken en verantwoordelijkheden. Om de integraliteit tussen de planning- en control documenten te waarborgen is met ingang van 2022 een P&C-adviseur aangesteld, die de overkoepelende samenhang toetst.

Aanbeveling 4:

Gebruik het risicomanagementsysteem vervolgens structureel als instrument om beleidskeuzes in het sociaal domein te maken en te onderbouwen.

De rekenkamercommissie constateert dat deze aanbeveling is opgevolgd. Uit de gesprekken die de rekenkamercommissie heeft gevoerd blijkt dat het risicobewustzijn bij college en in de ambtelijke organisatie is toegenomen. Niet alleen wordt beter en meer gestructureerd over risico's gerapporteerd, maar risico's spelen ook een duidelijke rol bij de ontwikkeling van het beleid voor het sociaal domein. . Daarbij merken we op dat ook steeds meer en betere informatie over het sociaal domein beschikbaar is. Toen de rekenkamercommissie het onderzoek naar risicomanagement in 2017 uitvoerde, was de decentralisatie in het sociaal domein nog maar net begonnen. Nu enkele jaren later is meer en betere informatie over beleid, uitvoering en financiën beschikbaar. De gemeente Barneveld weet die informatie naar het oordeel van de rekenkamercommissie goed te benutten voor risicomanagement en de doorontwikkeling van beleid.

Tot slot

De rekenkamercommissie hoopt u met deze brief voldoende geïnformeerd te hebben over de bevindingen en conclusies uit dit doorwerkingsonderzoek. De rekenkamercommissie is uiteraard bereid tot het geven van een nadere toelichting als daar behoefte aan is.

Tot slot bedankt de rekenkamercommissie het college en de ambtenaren voor de medewerking aan het onderzoek.

Met vriendelijke groet,

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'J. van Zomeren', written over a faint circular stamp.

De heer drs. J. van Zomeren
voorzitter Rekenkamercommissie

c.c. College van burgemeester en wethouders van de gemeente Barneveld